

บทที่ 4

ผลการทดลอง

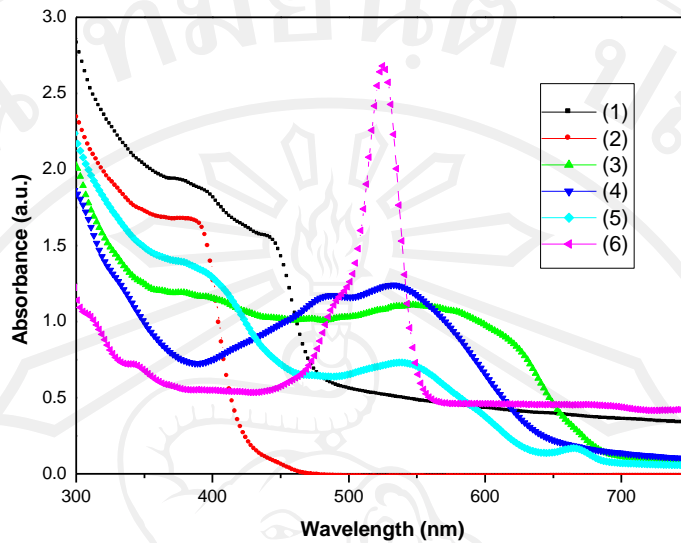
4.1 ผลการศึกษาคุณสมบัติทางแสง

4.1.1 ผลการวิเคราะห์ลักษณะเฉพาะของสีข้อมไวแสง

ในงานวิจัยครั้งนี้ได้ทำการวัดค่าการดูดกลืนแสงของเม็ดสีข้อมที่สกัดได้จากพืช 5 ชนิด คือ สารสกัดจากเปลือกมังคุด 2 ชนิดคือ Xanthone ที่มี Xanthone มากกว่า 30 ชนิด Xanthoneบริสุทธิ์ ลูกผักปริง ลูกกระดุกอึ่ง ลูกหม่อน ที่ใช้เอทานอลเป็นสารละลายในการสกัดในอัตราส่วน 1:2 เท่ากัน มีสีข้อม Eosin-Y เป็นตัวเปรียบเทียบแล้วใช้เครื่อง UV-vis spectrophotometer วัดค่าการดูดกลืนแสงของสีข้อมแต่ละชนิดในช่วงความยาวคลื่น 300 – 700 nm จุดประสงค์ของการวัดค่าการดูดกลืนแสงของสีข้อมแต่ละชนิดก็คือเพื่อดูว่าสีข้อมไวแสงที่เราสกัดได้ดูดกลืนแสงได้จริงเพื่อที่จะนำไปใช้เป็นสีข้อมไวแสงของ DSSCs ได้ผลดังรูป 4.1

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

Copyright © by Chiang Mai University
All rights reserved

รูปที่ 4.1 แสดงการดูดกลืนของสีย้อมที่สกัดได้จากพืช 5 ชนิด ดังนี้

- (1) SS-DW01   (2) SS-DW04   (3) Basellarubra Linn.
 (4) Dicerma biarticulatum (L.) DC.   (5) Morus alba L.   (6) Eosin-Y

จากรูป 4.1 แสดงให้เห็นค่าการดูดกลืนแสงของสีย้อมที่สกัดได้แต่ละชนิด เมื่อแสงส่องผ่านสารละลายที่เราสกัดได้แสงจะถูกดูดกลืน เรียกว่า absorbance (A) โดยสัมพันธ์กับค่า transmittance (T) ดังนี้

$$A = \log \frac{I_0}{I}$$

I_0 = ความเข้มของแสงที่ตกกระทบ

I = ความเข้มของแสงที่เหลือ (transmittance)

$$A = 2 - \log \%T = -\log T = \log \frac{1}{T}$$

$$T = \frac{I}{I_0}$$

จากรูป 4.1 จะเห็นได้ว่าสีย้อมแต่ละชนิดจะมีค่าการดูดกลืนสูงสุดแตกต่างกัน ซึ่งสีย้อมไวแสงของ DSSCs ที่ดีควรมีค่าการดูดกลืนแสงที่สูงและสามารถดูดกลืนได้ในช่วงกว้าง จากสีย้อมที่เราสกัดได้ เมื่อนำไปวัดด้วยเครื่อง UV-vis spectrophotometer จะสามารถบอกความสามารถในการดูดกลืนแสงของสีย้อมได้ว่าสีย้อมแต่ละชนิดจะดูดกลืนแสงได้ดีที่ความยาวคลื่นเท่าใด ดังแสดงในตาราง 4.1

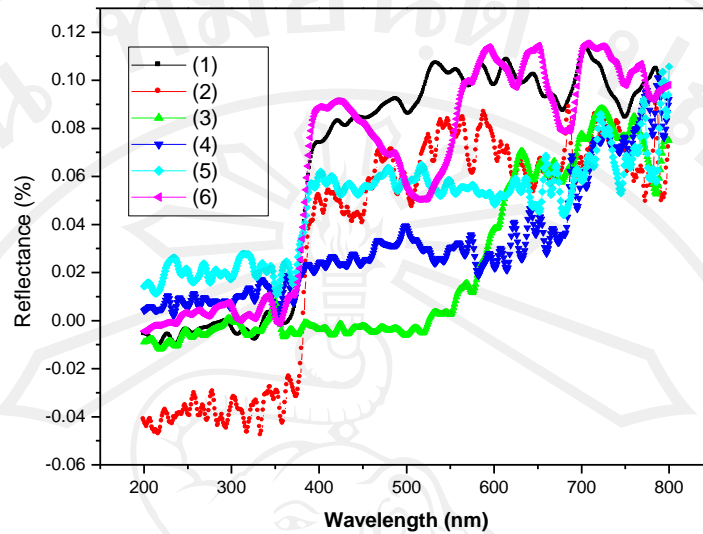
ตาราง 4.1 แสดงความยาวคลื่นที่สีย้อมแต่ละชนิดดูดกลืนแสงได้ดี

Sensitizer	$\lambda_{\max}$ (nm)
SS-DW01	392 442
SS-DW04	383
Basellarubra Linn	547
Dicerma biarticulatum (L.) DC	488 532
Morus alba L	536 664 664
Eosin-Y	524

จากตาราง 4.1 พบว่าค่าการดูดกลืนสูงสุดของสีย้อมที่สกัดได้แต่ละชนิดอยู่ในช่วงของแสงที่ตามองเห็นเช่นเดียวกับตัวอ้างอิงจึงสามารถสันนิษฐานได้ว่าน่าจะนำไปทำเป็นสีย้อมไวแสงใน DSSCs ได้

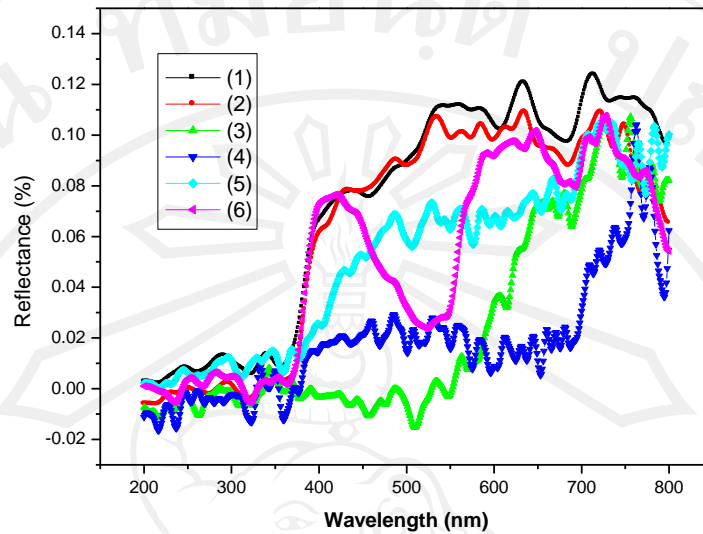
4.1.2 ผลการวัดค่าการสะท้อนของขั้วโฟโตอิเล็กโทรดด้วย UV-vis spectroscopy

ในส่วนนี้จะเป็นการวิเคราะห์ค่าการสะท้อนของขั้วโฟโตอิเล็กโทรดที่ใช้สีย้อมไวแสงจากพืชธรรมชาติที่มี ZnO nano และ ZnO powder เป็นฐานโดยใช้เวลาในการแช่ 24 ชั่วโมง แล้วนำไปวัดค่าการสะท้อน (reflectance) จุดมุ่งหมายของการวัดคือเพื่อดูว่าสีย้อมที่เราสกัดได้สามารถยึดเกาะบนพื้นผิวของ ZnO nano และ ZnO powder ที่จะนำไปทำเป็นขั้วโฟโตอิเล็กโทรดของ DSSCs ต่อไป ได้ผลดังรูป 4.2 - 4.3

รูปที่ 4.2 แสดงค่าการสะท้อนของโฟโตอิเล็กโทรูดที่มี ZnO powder เป็นฐาน

- (1) ZnO P/SS-DW01   (2) ZnO P/SS-DW04   (3) ZnO P/ Basellarubra Linn
 (4) ZnO P/ Dicerma biarticulatum (L.) DC   (5) ZnO P/ Morus alba L
 (6) ZnO P/Eosin-Y

รูปที่ 4.3 แสดงค่าการสะท้อนของโฟโตอิเล็กโทโรดที่มี ZnO nano เป็นฐาน

- (1) ZnO NP/SS-DW01   (2) ZnO P/SS-DW04   (3) ZnO NP/ Basellarubra Linn
 (4) ZnO NP/ Dicerma biarticulatum (L.) DC   (5) ZnO NP/ Morus alba L
 (6) ZnO NP/Eosin-Y

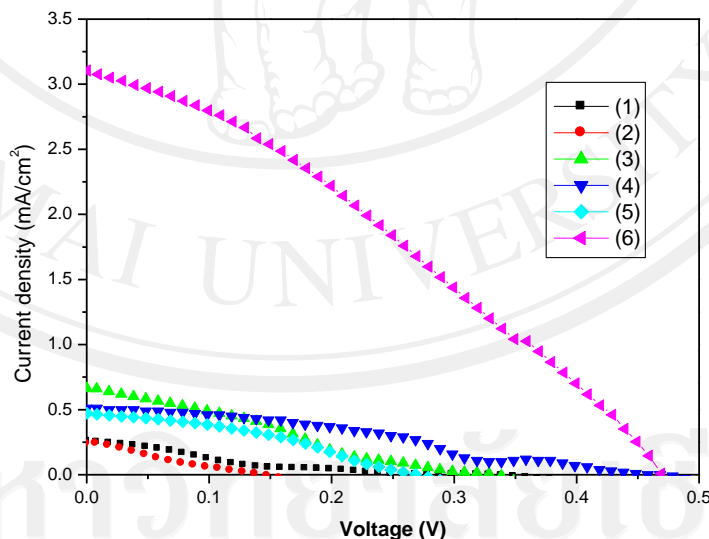
จากรูป 4.2 - 4.3 จะเห็นว่าเมื่อนำ ZnO powder และ ZnO nano ที่เตรียมได้ไปแช่ในสี
 ย้อมไวแสงจากพืชธรรมชาติจาก Xanthone ที่มี Xanthone มากกว่า 30 ชนิด, Xanthone บริสุทธิ์,
 ลูกผักปริง, ลูกกระดุกอึ้ง, ลูกหม่อน และใช้ Eosin-Y เป็นตัวมาตรฐานไปวัดค่าการสะท้อนแสง จะ
 เห็นว่าโฟโตอิเล็กโทโรดที่แช่จากสีย้อมไวแสงที่ดูดกลืนแสงได้ดี ก็จะมีค่าการสะท้อนที่น้อย ผลการ
 ทดลองในตอนนีชี้ให้เห็นว่าสีย้อมไวแสงที่เราสกัดได้นั้นสามารถยึดเกาะบน ZnO powder และ
 ZnO nano ได้จริง

4.2 ผลการศึกษาสมบัติการเปลี่ยนแสงเป็นไฟฟ้า

ในหัวข้อนี้จะกล่าวถึงการศึกษาประสิทธิภาพของเซลล์แสงอาทิตย์สียอมไวแสงที่ใช้สียอมที่สกัดมาจากพืชธรรมชาติดังนี้ 1. Xanthone>30 ชนิด 2. Xanthone บริสุทธิ์ 3. ลูกผักปริง 4. ลูกกระดุกอึ้ง 5. หม่อนและ 6. Eosin-Y เป็นตัวมาตรฐาน โดยใช้ ZnO nano และ ZnO powder เป็นฐานในชั้นสารกึ่งตัวนำ และศึกษาการถ่ายเทประจุภายในเซลล์ด้วย EIS

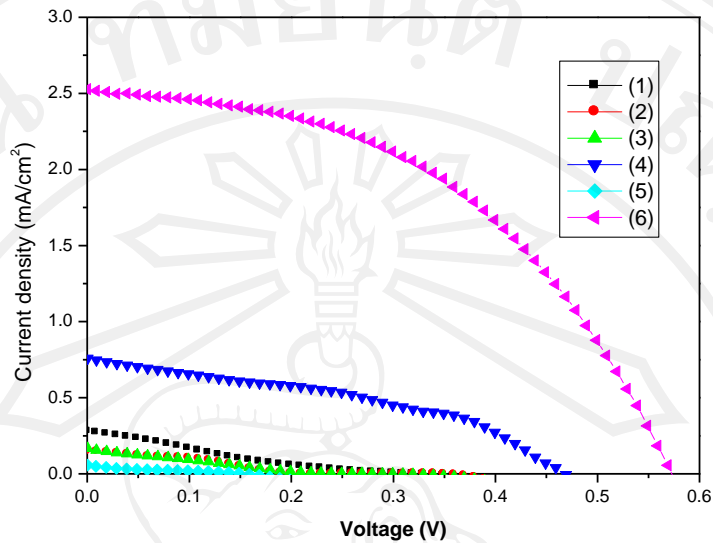
4.2.1 ผลการวัดประสิทธิภาพของเซลล์แสงอาทิตย์ชนิดสียอมไวแสง

เมื่อทำการเปรียบเทียบประสิทธิภาพเซลล์แสงอาทิตย์ โดยการใช้การเปรียบเทียบของ J-V Characteristic Curve ของเซลล์ที่ใช้สียอมไวแสงที่สกัดได้ คือ 1. Xanthone>30 ชนิด 2. Xanthone บริสุทธิ์ 3. ลูกผักปริง 4. ลูกกระดุกอึ้ง 5. หม่อนและ 6. Eosin-Y เป็นตัวมาตรฐาน โดยใช้ ZnO nano และ ZnO powde เป็นฐานในชั้นสารกึ่งตัวนำจะได้ผลการทดลอง ดังรูป 4.4 - 4.5

รูปที่ 4.4 กราฟ J-V ของเซลล์แสงอาทิตย์ชนิดสียอมไวแสงที่มี ZnO powder เป็นฐาน

- (1) SS-DW01   (2) SS-DW04   (3) Basellarubra Linn.
 (4) Dicerma biarticulatum (L.) DC.   (5) Morus alba L.   (6) Eosin-Y

รูปที่ 4.5 กราฟ J-V ของเซลล์แสงอาทิตย์ชนิดสีย้อมไวแสงที่มี ZnO nano เป็นฐาน

- (1) SS-DW01   (2) SS-DW04   (3) Basellarubra Linn.
 (4) Dicerma biarticulatum (L.) DC.   (5) Morus alba L.   (6) Eosin-Y

จากรูปกราฟ J-V 4.3 - 4.4 เราสามารถคำนวณค่าพารามิเตอร์ทางไฟฟ้า J_{SC} , FF, V_{OC} และ Efficiency ได้ดังตาราง 4.2 - 4.3

ตารางที่ 4.2 แสดงผลการเปรียบเทียบค่า J_{sc} , FF, V_{oc} และ Efficiency เซลล์แสงอาทิตย์ชนิดสี
 ย้อมไวแสงจากพืชธรรมชาติที่มี ZnO powder เป็นฐาน

Substrate	Sensitizer	J_{sc} (mA/cm ²)	V_{oc} (V)	FF	Efficiency (%)
ZnO Powder	SS-DW01	0.26	0.32	0.16	0.013
	SS-DW04	0.23	0.14	0.22	0.007
	Basellarubra Linn	0.66	0.33	0.26	0.057
	Dicerma biarticulatum (L.) DC	0.51	0.46	0.32	0.076
	Morus alba L	0.47	0.27	0.36	0.046
	Eosin-Y	3.1	0.45	0.32	0.46

ตารางที่ 4.3 แสดงผลการเปรียบเทียบค่า J_{sc} , FF, V_{oc} และ Efficiency เซลล์แสงอาทิตย์ชนิดสี
 ย้อมไวแสงจากพืชธรรมชาติที่มี ZnO nano เป็นฐาน

Substrate	Sensitizer	J_{sc} (mA/cm ²)	V_{oc} (V)	FF	Efficiency (%)
ZnO Nano	SS-DW01	0.28	0.31	0.19	0.016
	SS-DW04	0.15	0.19	0.37	0.017
	Basellarubra Linn	0.17	0.29	0.19	0.009
	Dicerma biarticulatum (L.) DC	0.76	0.46	0.4	0.14
	Morus alba L	0.06	0.15	0.23	0.002
	Eosin-Y	2.53	0.57	0.47	0.67

จากการศึกษาสมบัติทางไฟฟ้าด้วยการวัดประสิทธิภาพการเปลี่ยนแสงเป็นไฟฟ้าของเซลล์
 แสงอาทิตย์ชนิดสีย้อมไวแสงที่ใช้สีย้อมไวแสงจากพืชธรรมชาติที่เราสกัดได้ พบว่าสีย้อมที่สกัดได้
 จากพืช สามารถนำมาใช้เป็นสีย้อมไวแสงในเซลล์แสงอาทิตย์ชนิดสีย้อมไวแสงได้ สีย้อมไวแสงที่
 สกัดได้จาก Dicerma biarticulatum (L.) DC ให้ประสิทธิภาพสูงที่สุดผลจากที่ใช้ ZnO
 Powder เป็นฐานสีย้อมไวแสงที่สกัดได้จาก Dicerma biarticulatum (L.) DC ได้ผลดีที่สุดโดย
 ให้ค่าความหนาแน่นกระแส 0.51 mA/cm² ค่าความต่างศักย์ไฟฟ้าวงจเปิด 0.46 V ค่าฟิลแฟก
 เทอร์ 0.32 และค่าประสิทธิภาพการเปลี่ยนพลังงานแสงเป็นพลังงานไฟฟ้า 0.076%

ผลจากที่ใช้ ZnO nano เป็นฐานสีย้อมไวแสงที่สกัดได้จาก ลูกกระดุกอึ่ง ได้ผลดีที่สุด โดยให้ค่าความหนาแน่นกระแส 0.76 mA/cm² ค่าความต่างศักย์ไฟฟ้าวงจรเปิด 0.46 V ค่าฟิลแฟกเตอร์ 0.4 และค่าประสิทธิภาพการเปลี่ยนพลังงานแสงเป็นพลังงานไฟฟ้า 0.14%

ซึ่งการที่สีย้อมไวแสงที่สกัดได้จาก *Dicerma biarticulatum* (L.) DC ให้ประสิทธิภาพที่ด้นั้นอาจมาจากการที่สีย้อมนั้นสามารถยึดเกาะบน ZnO ได้ดีกว่าสีย้อมตัวอื่นดังผลจากการวัดค่าการสะท้อนของขั้วโฟโตอิเล็กโทรดรูป 4.2-4.3 แต่ทั้งสองเงื่อนไขยังให้ประสิทธิภาพน้อยกว่าเซลล์อ้างอิง ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากการรวมตัวของพาหะ (recombination) และการจับของพาหะ (trap) ในเนื้อสารและผิวสัมผัส ประสิทธิภาพในการจับพาหะซึ่งถูกกระตุ้นให้เกิดขึ้นจึงมีค่าน้อยกว่า 100% จึงส่งผลให้ได้ค่าประสิทธิภาพที่ต่ำกว่าเซลล์อ้างอิง ทั้งนี้ค่าประสิทธิภาพของเซลล์แสงอาทิตย์ที่มีแคโทดอิเล็กโทรดชนิดต่างๆ อาจอธิบายได้ด้วยอิมพีแดนซ์ทางไฟฟ้าเคมี ดังรูป 4.7 และ 4.8

4.2.2 ผลการวิเคราะห์ด้วย EIS

EIS เป็นการศึกษาการถ่ายเทประจุภายในเซลล์ของเซลล์แสงอาทิตย์ชนิดสีย้อมไวแสง การถ่ายเทประจุเกิดขึ้นได้ 2 ทิศทางคือ ทิศทางไปข้างหน้า (forward bias) และทิศทางกลับหลัง (reverse bias) เมื่อใช้ประจุลบหรืออิเล็กตรอนเป็นเกณฑ์ จะนิยามทิศทางทั้งสองได้ดังนี้

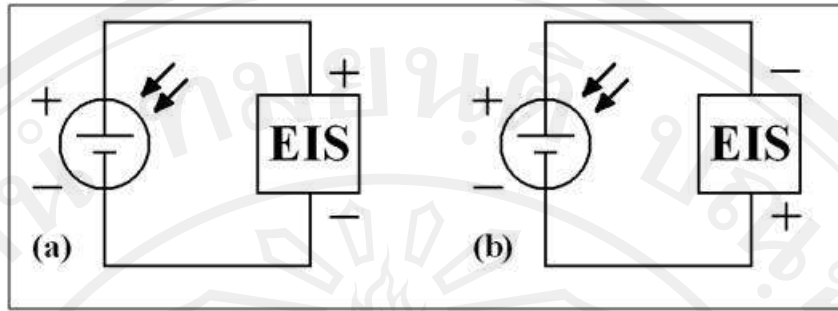
ทิศไปข้างหน้า

ZnO → FTO → external circuit → counterelectrode → electrolyte → ZnO

ทิศทางกลับหลัง

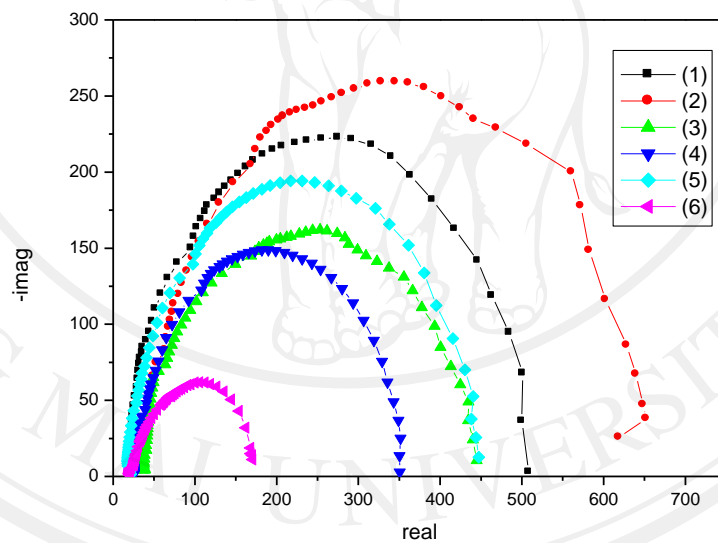
ZnO → electrolyte → counterelectrod → external circuit → FTO → ZnO

จากทั้งสองทิศทางจะเห็นได้ว่าทิศทางไปข้างหน้าคือ ทิศการไหลของอิเล็กตรอนขณะที่เซลล์ทำหน้าที่เปลี่ยนพลังงานแสงเป็นไฟฟ้า ส่วนทิศทางกลับหลังคือ ทิศการไหลของอิเล็กตรอนที่พิจารณาเป็นกระแสและไม่สามารถนำไปใช้ประโยชน์ได้ ดังนั้นเซลล์ที่ดีควรมีการถ่ายเทประจุในทิศไปข้างหน้าสูง และถ่ายเทในทิศกลับหลังต่ำนั่นเอง และการต่อกับ EIS สามารถเขียนแผนภาพการต่อวงจรแสดงได้ดังรูปที่ 4.6

รูปที่ 4.6 การต่อวงจรเพื่อวัด EIS ของ reverse bias (a) forward bias (b) (สำหรับเซลล์แสงอาทิตย์ชนิดสีข้อมไวแสง ขั้วบวก คือโฟโตอิเล็กโทรด ส่วน ขั้วลบ คือแคโทดอิเล็กโทรด)

เมื่อทำการวิเคราะห์การไหลย้อนกลับของอิเล็กตรอนจากแถบพลังงานนำของซิงก์ออกไซด์สู่สารละลายอิเล็กโทรไลต์ ได้ทำการทดลองวัดอิมพีแดนซ์ทางไฟฟ้าเคมีได้ผล ดังรูปที่ 4.6-4.7

รูปที่ 4.7 แสดง Nyquist plot ของเซลล์แสงอาทิตย์ภายใต้สภาวะมีแสง ของเซลล์ที่มี ZnO powder เป็นฐานและใช้สีข้อมที่สกัดจากพืชธรรมชาติ

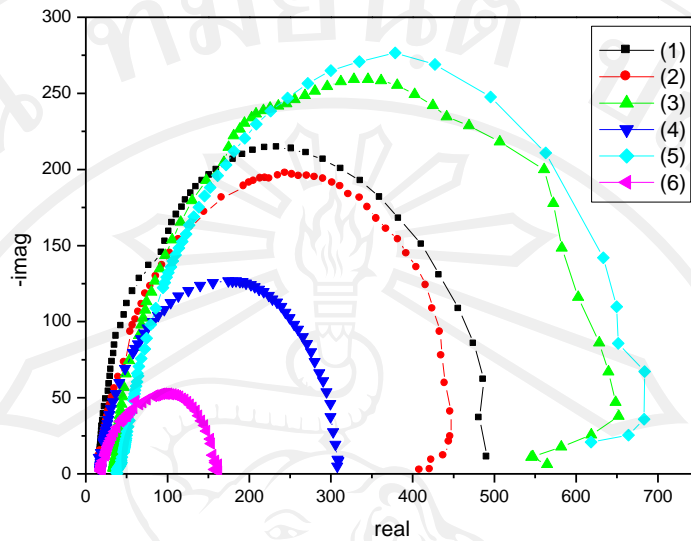
- (1) SS-DW01   (2) SS-DW04   (3) Basellarubra Linn.
 (4) Dicerma biarticulatum (L.) DC.   (5) Morus alba L.   (6) Eosin-Y

จากรูปที่ 4.7 ได้มีการวิเคราะห์ค่าอิมพีแดนซ์ทางไฟฟ้าเคมีโดยการจำลองกราฟโดยโปรแกรม Z-view เพื่อให้ได้ค่าความต้านทานภายใน ดังตารางที่ 4.4

ตารางที่ 4.4 ความต้านทานภายในเซลล์ของสีย้อมแต่ละชนิดที่มี ZnO powder เป็นฐาน

Substrate	Type of dye	Light $R_{ct}(\Omega)$
ZnO Nano	SS-DW01	527.8
	SS-DW04	544
	Basellarubra Linn	339.8
	Dicerma biarticulatum (L.) DC	302.1
	Morus alba L	356.2
	Eosin-Y	121.3

จากตารางที่ 4.4 ค่า R_{CT} หมายถึงค่าความต้านทานบริเวณรอยต่อระหว่างซิงก์ออกไซด์ สีย้อมไวแสง และอิเล็กโทรไลต์ จากเงื่อนไขที่มี ZnO powder เป็นฐานพบว่า ค่า R_{CT} เรียงจากน้อยไปหามากตามลำดับดังนี้ Dicerma biarticulatum (L.), Basella rubra Linn, Morus alba L, SS-DW01, SS-DW04 ซึ่งตัวที่มีค่า R_{CT} น้อยสุดจะมีค่าประสิทธิภาพที่ดีที่สุดก็คือสีย้อมจาก Dicerma biarticulatum (L.) แต่ยังมีค่าน้อยกว่าตัวอ้างอิง Eosin-Y ซึ่งมีค่า R_{CT} ที่น้อยกว่า ซึ่งการที่มีค่า R_{CT} สูงมากทำให้เกิดการต้านทานการไหลของอิเล็กตรอนที่ผ่านไปยังแคโทด อิเล็กโทรด ส่งผลทำให้ค่าความหนาแน่นกระแสไฟฟ้าและค่าประสิทธิภาพที่ต่ำ

รูปที่ 4.8 แสดง Nyquist plot ของเซลล์แสงอาทิตย์ภายใต้สภาวะมีแสง ของเซลล์ที่มี ZnO nano เป็นฐานและใช้สีย้อมที่สกัดจากพืชธรรมชาติ

- (1) SS-DW01   (2) SS-DW04   (3) Basellarubra Linn.
 (4) Dicerma biarticulatum (L.) DC.   (5) Morus alba L.   (6) Eosin-Y

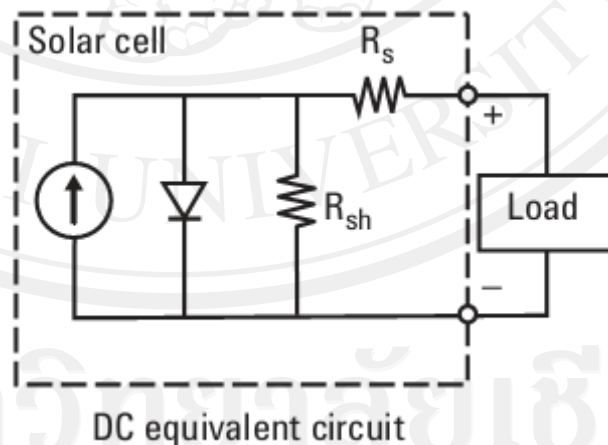
จากรูปที่ 4.8 ได้มีการวิเคราะห์ค่าอิมพีแดนซ์ทางไฟฟ้าเคมีโดยการจำลองกราฟโดยโปรแกรม Z-view เพื่อให้ได้ค่าความต้านทานภายใน ดังตารางที่ 4.5

ตารางที่ 4.5 ความต้านทานภายในเซลล์ของสีย้อมแต่ละชนิดที่มี ZnO nano เป็นฐาน

Substrate	Type of dye	Light $R_{ct}(\Omega)$
ZnO Nano	SS-DW01	419.8
	SS-DW04	394
	Basellarubra Linn	432.4
	Dicerma biarticulatum (L.) DC	255.5
	Morus alba L	767.3
	Eosin-Y	106.4

จากตารางที่ 4.5 เป็นเงื่อนไขที่ใช้ ZnO nano เป็นฐานพบว่าค่า R_{CT} เรียงจากน้อยไปหามากตามลำดับดังนี้ *Dicerma biarticulatum* (L.) DC, SS-DW04, SS-DW01, *Basellarubra* Linn, *Morus alba* L สีย้อมที่มีค่า R_{CT} ต่ำ จะให้ค่าประสิทธิภาพที่สูง ก็คือ *Dicerma biarticulatum* (L.) DC แต่ยังมีค่าน้อยกว่าตัวอ้างอิง Eosin-Y ซึ่งมีค่า R_{CT} ที่น้อยกว่า ซึ่งการที่มีค่า R_{CT} สูงทำให้เกิดการต้านทานการไหลของอิเล็กตรอนที่ผ่านไปยังแคโทดรีดิวซ์โทรด ส่งผลทำให้ค่าความหนาแน่นกระแสไฟฟ้าและค่าประสิทธิภาพที่ต่ำ

นอกจากนี้เมื่อพิจารณาการไหลของกระแสภายในระบบ DSSC ดังรูปที่ 4.9 ซึ่งอธิบายลักษณะการทำงานของเซลล์แสงอาทิตย์ประกอบด้วยแหล่งของกระแส (current, I) ไดโอด (PN junction) และตัวต้านทาน (shunt resistance, R_{sh}) ที่ต่อขนานกับชุดตัวต้านทาน (series resistance, R_s) ซึ่งเป็นความต้านทานของเซลล์แสงอาทิตย์ทั้งหมดและเป็นความต้านทานหลักที่มีผลต่อการที่เพิ่มขึ้นหรือลดลงของประสิทธิภาพของเซลล์แสงอาทิตย์ ดังนั้นถ้า R_s มีค่าน้อย ประสิทธิภาพของเซลล์แสงอาทิตย์จะมีค่ามากขึ้น ส่วนความต้านทาน R_{sh} มีผลต่อกระแสไฟฟ้า เช่น กระแสเนื่องจากการคืนตัวของอิเล็กตรอน (e^- recombination) หรือการเกิดจากกระแสรั่วไหลบริเวณขอบของอุปกรณ์ ซึ่งกรณีนี้ ค่า R_{sh} ต้องมีขนาดที่มากจึงจะทำให้ประสิทธิภาพของเซลล์แสงอาทิตย์เพิ่มขึ้น สำหรับค่า R_s และ R_{sh} ของงานวิจัยนี้แสดงดังตารางที่ 4.6-4.7

รูปที่ 4.9 แสดงวงจรสมมูลกระแสตรงของเซลล์แสงอาทิตย์ [25]

ตารางที่ 4.6 แสดงค่า R_{sh} และ R_s ของเซลล์แสงอาทิตย์ชนิดสีข้อมไวแสงจากพืชธรรมชาติที่ใช้ ZnO powder เป็นฐาน

Substrate	Sensitizer	$R_{sh}(\Omega)$	$R_s(\Omega)$
ZnO Powder	ss-dw01	871.96	336.2
	ss-dw04	516.47	3604.83
	Basellarubra Linn	1625.45	1203.2
	Dicerma biarticulatum (L.) DC	1834.22	1008.49
	Morus alba L	1274.67	1676.33
	Eosin-Y	996.82	98.04

ตารางที่ 4.7 แสดงค่า R_{sh} และ R_s ของเซลล์แสงอาทิตย์ชนิดสีข้อมไวแสงจากพืชธรรมชาติที่ใช้ ZnO powder เป็นฐาน

Substrate	Sensitizer	$R_{sh}(\Omega)$	$R_s(\Omega)$
ZnO Nano	ss-dw01	933.33	2614.38
	ss-dw04	909.54	2178.31
	Basellarubra Linn	588.36	3777.11
	Dicerma biarticulatum (L.) DC	986.12	260.7
	Morus alba L	871.96	6028.25
	Eosin-Y	1255.75	69.86

จากผลการวิเคราะห์และการประยุกต์ใช้สีข้อมไวแสงจากพืชธรรมชาติในเซลล์แสงอาทิตย์ชนิดสีข้อมไวแสง พบว่าสีข้อมจาก Dicerma biarticulatum (L.) DC ที่มี ZnO powder เป็นฐานมีค่า R_{sh} สูงที่สุดเมื่อเทียบกับสีข้อมทั้งหมดซึ่งมีผลต่อกระแสเนื่องจากการคืนตัวของอิเล็กตรอน (e^- recombination) หรือการเกิดจากกระแสรั่วไหลบริเวณขอบของอุปกรณ์แต่มีค่า R_s ที่สูงกว่า Eosin-Y จึงทำให้ประสิทธิภาพนั้นน้อยกว่า Eosin-Y ที่เป็นเซลล์อ้างอิง ในส่วนผลการวิเคราะห์สีข้อมที่มี ZnO nano เป็นฐานสีข้อมจาก Dicerma biarticulatum (L.) DC จะมีค่า R_{sh} สูงสุดในบรรดาสีข้อมจากพืชธรรมชาติที่สกัดได้ทั้งหมดแต่มีค่าน้อยกว่า Eosin-Y และมีค่า R_s น้อยกว่าสีข้อมชนิดอื่นจึงมีผลทำให้มีประสิทธิภาพที่สูงกว่าสีข้อมจากพืชชนิดอื่น แต่มีค่า R_s ที่มากกว่าจึงส่งผลให้ค่าประสิทธิภาพน้อยกว่า Eosin-Y